МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет української й іноземної філології та журналістики
Кафедра англійської філології та прикладної лінгвістики

ЛІНГВОПРАГМАТИЧНІ ОСОБЛИВОСТІ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ (НА МАТЕРІАЛІ ПЕРЕКЛАДІВ УКРАЇНСЬКОЮ МОВОЮ)

Кваліфікаційна робота (проект)

на здобуття ступеня вищої освіти «магістр»

Виконала: студентка 09-202М групи
Спеціальності 035.041 Філологія
(германські мови та літератури)
(переклад включно), (перша – англійська)
Освітньо-професійної програми
«Філологія (германські мови та літератури
(переклад включно), перша – англійська)
Зіньковська Д.О.
Керівниця к. пед. н., доц. Кіщенко Ю.В.
Рецензентка к. філол. н., ст.викл.
Єрмоленко І.І.

Херсон – 2020

ЗМІСТ

ВСТУП…….3

РОЗДІЛ 1. Лінгвопрагматика та політичний дискурс як об'єкти наукового аналізу …….....6

1.1.Лінгвопрагматика, як одна з сторін лінгвістичного знаку……...6

1.2.Наукове визначення політичного дискурсу ……12

РОЗДІЛ 2. Лінгвопрагматична характеристика політичної промови…….19

2.1. Політична промова як складова політичного дискурсу…….19

2.2.Прагматичні характеристики сучасної політичної промови……...24

РОЗДІЛ 3. Особливості перекладу англійськомовних політичних промов з урахуванням їх лінгвопрагматичних особливостей.....32

3.1. Переклад професійної політичної термінології, книжкових слів стійких фраз…….....32

3.2. Переклад власних назв, нових термінів і неологізмів, емоційної та оціночної лексики……..…….....38

3.3. Переклад художніх виразних засобів……...43

ВИСНОВКИ……..51

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ……...54

ВСТУП

З огляду на глобальний міжкультурний та міжмовний діалог, політичний дискурс, а особливо його лінгвопрагматичні особливості, викликають закономірний інтерес фахівців у галузі перекладознавства. Цей вектор сучасної політичної лінгвістики розглядається як дослідження способів передачі лінгвопрагматичних характеристик мови оригіналу засобами мови перекладу, що вимагає комплексного вивчення текстів політичного дискурсу в площині взаємодії семантичного, експресивного і прагматичного рівнів його будови. **Актуальність** дослідження визначається висвітленням особливостей застосування перекладацьких стратегій при відтворенні лінгво-прагматичних найсучасніших зразків жанру політичної промови у їх конкретних національно-мовних варіантах і відсутністю ґрунтовних досліджень англомовного політичного дискурсу саме у площині перекладознавства.

Проблемою лінгвостилістичних особливостей політичних промов займалися Арутюнова Н. Д. , Мацько Л. І., Мухарямова Л. М., Шейгал Е.И. Баранов А.Н., Діденко М. О., Грехнева Л.В., Ступченко М.В.

Аналіз різноманітних мовних засобів, які свідчать про домінування останніх, на матеріалі промов британських політиків був проведений А. Д. Беловою та П. Г. Крючковою. Типологічні, семантичні та прагмалінгвістігчні особливості політичного дискурсу Великої Британії досліджувались у роботах Г. Л. Рябоконь. В працях Г. Л. Жуковець вивчаються різновиди політичного дискурсу, лексичні засобів впливу та найпоширеніші стилістичні та риторичні прийоми та аналізуються особливості промов прем'єр-міністра Великої Британії – Тоні Блера. Особливості політичних текстів розглянуто А. Д. Беловою та К. С. Серажим.

Зв’язок роботи з науковими програми, планами й темами.

Дослідження виконано в рамках комплексної наукової теми кафедри англійської філології та прикладної лінгвістики «Вплив лінгвальних та екстралінгвальних чинників на формування фахіця з іноземних мов у

сучасному мультикультурному просторі» (номер державної реєстрації 0117U003763)

Мета дослідження вбачається у виявленні способів передачі лінгвопрагматичних характеристик політичної промови при перекладі. Для даної роботи обрані саме лінгвопагматичні характеристики, так як вони стоять в основі політичної промови.

Завдання дослідження:

1) розглянути лінгвопрагматику як одну з сторін лінгвістичного знаку;

2) надати наукове визначення політичного дискурсу;

3) охарактеризувати політичну промову як складову політичного дискурсу

4) проаналізувати прагматичні характеристики сучасної політичної реклами;

5) розглянути особливості перекладу професійної політичної термінології, книжкових слів стійких фраз

6) охарактеризувати переклад власних назв, нових термінів і неологізмів, емоційної та оціночної лексики;

7) визначити специфіку прекладу художніх виразних засобів.

Об'єктом дослідження виступає політична промова як складова політичного дискурсу англійсько-мовних країн.

Предмет дослідження становлять стратегії, методи і прийоми відтворення лінгвопрагматичних характерстик у текстах англійськомовного політичного дискурсу під час перекладу українською мовою.

Матеріалом дослідження є 16 виступів таких американських і британських політиків, як Барак Обама (10 виступів), Тереза Мей (3 виступи), Дональд Трамп (1 виступ), Девід Кемерон (1 виступ), Хіларі Клінтон (1 виступ).

Переважно електронний формат досліджуваних текстів зумовив застосування таких **методів**: спостереження та опису засобів та прийомів відтворення експресії засобами мови перекладу, компаративно-зіставного, прагмалінгвістичного, лінгвостилістичного та перекладознавчого аналізу.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукову роботу виконано у руслі сучасних досліджень із лінгвопрагматики та політичної лінгвістики. Наукова новизна полягає у комплексному підході до вивчення політичної промови як впливу на свідомість людини.

Практичне значення. Результати дослідження можуть бути використані як у перекладознавчій практиці, так і у викладанні курсів циклу обов'язкових компонентів освітньої програми «Філологія (Германські мови та літератури (переклад включно))» другого (магістерського) вищої освіти: «Новітні досягнення з фахових дисциплін», «Актуальні проблеми перекладознавства».

Апробація та впровадження результатів роботи. Основні теоретичні положення і результати дослідження обговорювались і були висвітленні в науковій статті «Особливості перекладу англійського політичного дискурсу», Магістерські студії. Альманах. Вип.20.2020

Структура та обсяг роботи підпорядковані досягненню поставленої мети та завдань. Дослідження складається зі вступу, трьох розділів висновків та списку використаної літератури.

РОЗДІЛ 1
ЛІНГВОПРАГМАТИКА ТА ПОЛІТИЧНИЙ ДИСКУРС ЯК ОБ'ЄКТИ НАУКОВОГО АНАЛІЗУ

1.1.Лінгвопрагматика як одна з сторін лінгвістичного знаку

В умовах демократичного суспільного ладу значна роль відводиться політичній лінгвістиці, або лінгвополітології, яка виникає на стику двох самостійних наук — лінгвістики та політології. При цьому враховуються досягнення етнології, соціальної психології, соціології та інших гуманітарних наук.

В XXI столітті вирішення нагальних питань війни та миру, створення єдиного економічного простору з метою соціального та економічного згуртування, вирішення політичних проблем залежить від якісного, повного та правдивого висвітлення, сприйняття та інтерпретації окремих аспектів певного явища чи загальної характеристики останнього.

Політичний дискурс є об'єктом дослідження різноманітних дисциплін. Так, політологічна філософія досліджує співвідношення політичного дискурсу з такими поняттями, як «влада», «дія», «авторитет» у взаємозв'язку із мовними особливостями промовця та інтерпретації його мови. Політологічне літературознавство досліджує політичний дискурс крізь призму літературознавства, тобто визначає мотивацію сюжетів, жанр, мотиви, ідейну основу промови.

Основні концепції політичного дискурсу були закладені представниками кембриджської та оксфордської шкіл у 50-ті рр. XX століття. Дослідженням політичного дискурсу займалися Т. Ван Дейк. Ю. Хабермас, Р. Барт, Н. Ферклоу, П. Серіо, а також вітчизняні автори: М. Ільїн, Є. Шейгал, О. Баранов, Г. Почепцов.

Антропоцентрична парадигма в мовознавстві, що детермінувала включення людини, її діяльності в процес вивчення мови, відкриває нові наукові зв'язки: психолінгвістичні, соціолінгвістичні, етнолінгвістичні та ін.. Завдяки мові процес формування думки доступний науковому дослідженню: «людина вже справила (первинний) філософський, логічний і психологічний аналіз, і її результати відображені і закріплені в мові. Перш ніж рухатися далі в будь-якому з цих напрямків, пропонованих різними науками, необхідно взяти все, що можливо з мови, і зробити це повинна лінгвістика» [46, с.321].

Це завдання ускладнюється тим, що в процесі функціонування в мові слово «обростає» додатковими значеннясми і знаходить іноді специфічні для культури, філософії та психології народу семантичні компоненти: «у мові діють фактори, що йдуть від людини, яка не може бути тільки носієм мови або одиницею соціального колективу, але завжди залишається неповторною особистістю зі своїми неповторними думками, почуттями і устремліннями. Слова в мові функціонують не як усереднені, безликі ономатеми, вони наповнені унікальним змістом, що визначається ситуацією мови і особистістю мовця», – вважає Е.В. Кузнєцова [7, с. 125].

Сучасні джерела визначають лінгвопрагматику (грец. pragma-справа, дія; pragmatos-справа, дія) як область мовознавства, яка вивчає функціонування мовних знаків в мові в аспекті відношення «знак-користувач знака». Теоретичні підстави лінгвопрагматики були закладені до 60-х рр.XX ст. працями лінгвістів-філософів Оксфордської школи (Б. Рассел, Дж. Остін, Х. Грайс, Дж. Серл); книга останнього « Мовні акти . Нарис «Філософія мови» - з'явилася в 1969 р.і стала важливим етапом розвитку прагматичної теорії. До 60-70-х рр. нашого століття для становлення прагматичної лінгвістики як науки про мову в його живому функціонуванні виникли об'єктивні передумови - можливість легко отримувати, зберігати і аналізувати магнітофонні та відеозаписи мовного спілкування».

Лінгвопрагматика 1) одна зі сторін лінгвістичного знака (поряд з семантикою і синтактикою); 2) сучасний науковий напрям, що має риси міждисциплінарного, у веденні якого знаходиться лінгвістика мови.

Термін по відношенню до мовного знаку ввів Ч. Морріс. У цій системі прагматика позначала « ставлення до знаків тих, хто їх інтерпретує». Але якщо інші елементи тріади — семантика і синтактика — розуміються більш-менш однозначно, то з терміном пов'язано багато протиріч і різночитань, тому що під прагматикою іноді розуміють і актуальне членування, і суб'єктивні оцінки мовця, і мовні функції, і закономірності мовного спілкування.

Метою лінгвопрагматики представляється «вивчення мови в контексті» – соціальному, ситуативному тощо, тобто дослідження мови як засобу комунікації». Рубежі прагматичної теорії і практики ще не цілком визначилися і залишаються досить розмитими, що відображає тісну взаємодію лігнвопрагматики з такими областями гуманітарного (і власне лінгвістичного) знання, як теорія мовних актів, дискурс-аналіз, а також соціо - етно - і психолінгвістика, антропологія та ін.

Людське мислення, відображаючи в мові об'єктивний світ, вносить елемент суб'єктивності, обумовлений складним характером пізнавальної діяльності людини. «Суб'єктивний елемент зберігається на рівні мовної інтерпретації думки і впливає на процес відображення зовнішнього світу в мовній системі: залежно від глибини пізнання людиною реального світу, від правильного бачення його, цей світ буде представлятися в мові в більш-менш адекватному вигляді» [50, с.49].

Відображення реального навколишнього світу у людській свідомості завжди містить суб'єктивний компонент, так як «людина може описувати, тобто пізнавати навколишній світ, лише попередньо виділивши себе з цього світу, спираючись на протиставлення «я» усього, що «не є я», і при цьому обов'язково виходячи з визнання існування як самого себе, так і світу, з якого вона виділяє себе і частиною якого вона себе представляє» [45, с. 21].

Якщо вивчення семантичної сторони мовного знаку має досить тривалу історію в мовознавстві, фундаментальну теоретичну базу, створену працями відомих зарубіжних і вітчизняних лінгвістів, розроблений комплекс ефективних методів дослідження, то прагматика, як відносно недавно сформована галузь лінгвістики, на сьогоднішній день ще не має ні точно визначених кордонів дослідження, ні загальноприйнятого термінологічного апарату: «Можна сумніватися в тому, що лінгвістична прагматика існує в даний час в якості самостійного і цілісного напряму з чітко окресленою та прийнятої всіма програмою дослідження; скоріше мова може йти про кілька різних, виникають незалежно один від одного течіях (які часто перехрещуються, іноді зливаються, але нерідко і стикаються одна з одною), об'єднаних лише самим спільним поданням щодо необхідності враховувати у лінгвістичному дослідженні людський фактор» [11, с. 37].

Вирішення проблем, що піднімаються лінгвістичної прагматикою, відкриває нові можливості для розуміння природи формування, функціонування мовних одиниць в мові і відповідно їх адекватної інтерпретації. До числа питань, якими займається прагматика, відносять проблеми, пов'язані з суб'єктом мови (мовцем), адресатом (той, хто слухає), стратегією і тактикою мовної поведінки, також досліджуються форми мовного спілкування, відносини між комунікантами, інтерпретація мови і перформативні висловлювання.

Одним з аспектів відображення взаємодії дійсності і людини є оціночний. У процесі пізнання світу природні дані, виховання, освіта, історичний фон, на якому протікає життя людини, її характер, смаки, світогляд виробляють у людини певну систему цінностей, спираючись на яку, вона дає всьому оцінку. «Оцінка відноситься до числа власне людських категорій. Вона задана фізичною і психічною природою людини, її буттям і відчуттям, вона задає мислення і діяльність, її сприйняття мистецтва» [50, с.45].

Категорія оцінки представлена в мові на самих різних рівнях (фонетичному, лексичному, фразеологічному, словотвірному, морфологічному,

синтаксичному). Мовні засоби цих рівнів з оціночним значенням являють собою певну систему (категорію, поле) з багатим семантичним і прагматичним змістом.

Під семантичною категорією зазвичай розуміють «типові мовні значення з певним денотативно-понятійним змістом» [2, с.6]. Семантична категорія оцінки відрізняється специфічним аксіологічним змістом, широкою поширеністю і властивими тільки їй способами мовної репрезентації.

Оцінка в філософії та лінгвістиці нерозривно пов'язана з поняттями «добре/погано» і відноситься до числа універсальних категорій, так як не існує мови, в якому відсутні дані поняття.

Оціночні висловлювання є, як і будь-які інші, результатом процесу породження мови.

Тже, в мові відображається і зберігається сукупність результатів розумової діяльності людини, в тому числі і національні особливості культури, носієм якої є індивід» У семантиці мовних одиниць відображаються також географічні, історичні, державні, суспільно-політичні, соціальні, національно-культурні відомості та особливості, пов'язані з конкретною країною і конкретним народом» [26, с. 23].

Зв'язок мови з культурою етносу є предметом дослідження лінвокультурології - однієї з молодих інтегрованих наук, що виникла в другій половині минулого століття. Тенденція до зміщення акценту в лінгвістичних дослідженнях на принцип антропоцентричність відбилася і в лексикографічній практиці: в опис мовних одиниць все активніше включаються екстралінгвістичні фактори, оскільки «організація мовної картини світу, статистично представленої в мовній системі, – основна сутність словників» [17, с. 203].

Прагмалінгвістика (лінгвістична прагматика) як область лінгвістичних досліджень встановлює в якості свого об'єкта відношення між мовними одиницями і реальними умовами їх вживання в комунікативному просторі, в якому взаємодіють мовець, той, хто пише і слухає/читає. При цьому важливого

значення набувають такі параметри і характеристики ситуації спілкування, як місце і час мовної взаємодії, цілі і чекання комунікантів і ін. Фактично, лінгвопрагматика ввела в опис мови акціональний (діяльнісний) аспект [8,с.5].

У лінгвопрагматиці можна виділити дві течії: а) орієнтоване на систематичне дослідження прагматичного потенціалу мовних одиниць (текстів, речень, слів, а також явищ фонетико-фонологічної сфери) і б) спрямоване на вивчення взаємодії комунікантів в процесі мовного спілкування.

Комунікативно-прагматичний підхід до опису мови, на відміну від загального прагмалінгвістичного, зосереджує увагу саме на комунікативних одиницях, залишаючи осторонь прагматичність афіксів, граммем, лексем тощо, з цієї точки зору в центрі опису виявляються одиниці спілкування.

Виділення категорій дискурсу має бути обґрунтоване з позицій того напрямку комунікативного мовознавства, яке обирається основним для аналізу дискурсу в рамках даної теорії [21,с.30].

Прагматика вивчає не тільки фігури мовця і слухача, їх комунікативні установки, а й роль мови в їх взаємодії, тому з часом виділяється особлива область прагматики — лінгвістична прагматика (лінгвопрагматика, прагмалінгвістика), яка «вивчає ті мовні засоби, ті їх властивості і ті закономірності мови, які використовуються суспільством (або окремими людьми) для впливу на психіку (думки, почуття, волю) і, як наслідок, поведінку його членів» «може розумітися в широкому сенсі і включати соціолінгвістику, психолінгвістику та інші галузі мовознавства, пов'язані з функціонуванням мови в суспільстві, і у вузькому сенсі — як відношення знака до людини, інтерпретатора» [8,с.4].

Прагматичність мови визначається тим, як його мовні засоби використовуються щодо певних осіб, місця і часу, тобто його мовне вживання залежить від конкретної ситуації і цілей спілкування. Тому лінгвопрагматичний підхід дозволяє нам враховувати не тільки ті компоненти, які зафіксовані в політичному тексті, а й ті, які виявляються в політичному дискурсі.

Отже, лінгвістична прагматика-дисципліна, що вивчає мову не саму в собі і для себе», а як засіб, що використовується людиною в її діяльності. Про природну мову прийнято говорити, що вона найважливішим засобом людського спілкування. Однак за винятком так званої фактичної комунікації, тобто спілкування заради спілкування, ми використовуємо мову, щоб за допомогою цього вирішити якісь інші завдання: повідомити про важливу подію, спонукати адресата до певних дій або їх припинення, висловити свої почуття або дати оцінку чиїмось вчинкам.

1.2.Наукове визначення політичного дискурсу

Між політикою і мовою існує тісний зв'язок. Сьогодні надзвичайно важливу роль відіграє мова в політичному житті суспільства. Аналіз ролі мови в політиці знаходиться в центрі уваги філософів, політологів, психологів, соціологів, лінгвістів, вчених, політичних, громадських діячів та вчених всього світу. Здатність мови активно впливати на політичні процеси людством усвідомлена лише порівняно недавно. У соціальному конструктивізмі, започаткованому у 60-х рр. XX ст. працями П. Бергера та Т.Лукмана, дістала переконливе обґрунтування спроможність понять, термінів, мовних зворотів бути знаряддям політичної мобілізації і потужним інформаційним ресурсом політичних структур.

Специфічність мови полягає в тому, що, належачи до т. зв. вторичних систем, вона є не лише витвором суспільства , але й активним чинником його самоорганізації. Мова «матеріалізується » у діях і вчинках людей і виступає як головне знаряддя соціалізації й самоідентифікації, виконуючи ряд функцій - ідентифікаційну, естетичну, номінативну, культуротворчу та інші [Зіньковська].

«А. Тойнбі блискуче прояснив також і ту очевидну істину що «мови, як люди, не можуть досягати перемоги, не приносячи на вівтар певних жертв». Внаслідок символізації суспільної функції мови її роль впродовж усієї історії

людства була швидше роз’єднуючою ніж об’єднуючою» [44,с.401].

Поняття «дискурс» існує відносно недовго, проте воно багатозначне і багатопланове. Саме поняття «дискурс « прийшло до нас, коли увага дослідника стала перемикатися з тексту «на затекст ».

Дискурс - це слово, яке прийшло до нас в середині минулого століття з французької мови, та так і залишилося в цьому звучанні з тією тільки різницею, що для дослідників, які працюють в рамках соціальних наук, це – «дискурс», а для лінгвістів це – дис'курс. Характерно, що два варіанти вимови пов'язані з двома варіантами змісту терміна. Двозначність поняття «дискурс» полягає в тому, що під ним розуміється і діяльність і її результат. Дискурс - це цілеспрямована соціальна дія і мова, занурена в життя. Дискурс трактується дослідниками також як складна єдність мовної практики та екстралінгвістичних факторів [6,с.447].

Згідно Шейгал Є.І., дискурс характеризується такими комунікативно-функціональними параметрами, як:

1) граничність і одночасно відсутність строгих структурних обмежень. Дискурс може включати в себе будь-яку кількість і перелік одиниць мовної діяльності: від послідовності двох і більше мовних актів до безлічі мовних подій;

2) системність, що полягає в дотриманні закономірностей продукування будь-якого дискурсу і його складових регулярними способами мовленнєвої діяльності (сигматичними, семантичними, прагматичними, синтаксичними);

3) функціональна завершеність і комунікативна визначеність конкретного дискурсу. [48,с.175].

Дискурс може розглядатися як комунікативна ситуація, що включає свідомість комунікантів і текст, що створюється в процесі спілкування. У дискурсі знаходять відображення фрагменти дійсності - зовнішня по відношенню до дискурсу ситуація, що є змістовним предметом, темою спілкування, і комунікативне середовище або ситуація, складова предметне оточення комунікантів у часі і просторі в процесі мовної взаємодії, дане

визначення дискурсу не суперечить розумінню його як центральної інтегративної одиниці міжособистісного спілкування. Воно доповнює таке визначення субстанціональним компонентом, вказуючи на природу суб'єктів навколишнього світу, що беруть участь в міжособистісному спілкуванні [33,с.277].

У сучасній лінгвістичній літературі терміни текст і дискурс використовуються паралельно і недостатньо чітко розмежовуються.

Текст можна визначити як вербальну складову комунікації, тобто таку, що не включає паралінгвістичні і невербальні частини повідомлення. Текст як такий і його мовні елементи мають сенс тільки в тій мірі, в якій інтерпретуються читачами/слухачами, які спираються на знання світу. Цей інтерпретований текст йде далеко за межі власне сказаного в тексті, тобто, включає логічні висновки, вироблені читачем і не завжди помічені самим автором. А цілісна інтерпретація тексту можлива завдяки зв'язності, смислової цілісності, завдяки якій тексти «занурені» в діяльність, звичайну для конкретної культури, визначаючи цю діяльність і, в той же час, отримуючи оформлення завдяки цій діяльності.

Спробу відобразити в одному визначенні багатоаспектність тексту зробив І. Р. Гальперін. «Текст, – пише він, - це твір мовотворчого процесу, що володіє завершеністю, об'єктивований у вигляді письмового документа; твір, що складається з назви і ряду особливих мовних одиниць (надфразових єдностей), об'єднаних різними типами лексичного, граматичного, стилістичного зв'язку, що мають певну цілеспрямованість і прагаматичну установку» [9,с.148].

Текст має наступні властивості

- у нього є ієрархічні відносини, що розпізнаються інтерпретатором і дозволяють орієнтуватися в тексті, а також зумовлюють інтерпретацію його частин (наприклад, анафоричних і особистих займенників);

- значення кожного окремого речення виводиться, серед іншого, із значення попереднього тексту;

- текст може бути зрозумілий тільки за умови, що інтерпретатор в змозі запам'ятовувати і використовувати інформацію і логічні висновки, отримані з прочитання попереднього тексту,

- ця збережена інформація дозволяє звузити безліч інтерпретацій у кожного наступного речення тексту;

- речення в тексті пов'язані між собою.

У лінгвістичній літературі дискурсом найчастіше називають мову (зокрема, текст) в її становленні перед уявним поглядом інтерпретатора.

Текст - не простий матеріальний об'єкт, а інтерпретований вербальний об'єкт, за яким можна побачити протікання дискурсу.

Ці розмежування позначаються на вживанні зазначених слів у буденній мові. Так, оратор може забути вдома текст, але не дискурс свого виступу на конференції.

Поняття дискурс виникає у зв'язку з розвитком лінгвістики тексту і розширенням предмета її дослідження і осмислюється у зв'язку з поняттями мова і текст.

Поняття дискурс визначається лінгвістами через поняття текст. Текст по відношенню до дискурсу може розглядатися як його фрагмент, як елементарна одиниця дискурсу, а дискурс як цілий текст або сукупність об'єднаних будь-якою ознакою текстів [3,с.68]; текст також може розглядатися як певний результат функціонування дискурсу, або може прирівнюватися до дискурсу.

Більшістю лінгвістів дискурс розуміється не як результат комунікації, а як саме мовна поведінка, як процес здійснення мовних намірів мовця і інтерпретації їх слухачами в конкретній мовній ситуації, тобто на перший план висувається комунікативна функція мови.

Дискурс може розглядатися як мовний матеріал, обумовлений екстралінгвістичними факторами різної природи і включає їх як компоненти. У цьому сенсі дискурс є не власне лінгвістичною утворенням. Різні аспекти дискурсу дозволяють виокремлювати в загальному необмеженому дискурсі деякі його частини або тільки на тематичних підставах (приватні дискурси),

або ще й на підставах тимчасової єдності і безперервності (конкретні дискурси). Текст виокремлюється з дискурсу при відволіканні від широких екстралінгвістичних факторів і являє собою лінгвістичне утворення, що має певну структуру і характеризується зв'язністю і цілісністю, які він «зберігає» як свої основні властивості [37].

У своїй роботі « Інтерпретативний аналіз дискурсу в малій групі» М.Л. Макаров наводить найбільш поширені тлумачення понять текст і дискурс в зарубіжній і вітчизняній лінгвістиці. Використовуючи класифікацію, дану Деборою Шифрін, він виділяє три можливі підходи до дискурсу.

Перший підхід, здійснюваний з позицій формально орієнтованої лінгвістики, визначає дискурс як «мову вище рівня речення або словосполучення».

Другий підхід дає функціональне визначення дискурсу як всякого «вживання мови». Цей підхід передбачає обумовленість аналізу функцій дискурсу вивченням функцій мови в широкому соціокультурному контексті.

Третій варіант визначення підкреслює взаємодію форми і функції: «дискурс як висловлювання». Це визначення передбачає, що дискурс є не примітивним набором ізольованих одиниць мовної структури «більше речення», а цілісною сукупністю функціонально організованих одиниць вживання мови [24,с.200].

З усього вищесказаного можна зробити наступний висновок: межі між поняттями текст і дискурс окреслені досить нечітко. Однак розуміння дискурсу як складної комунікативної події при лінгвістичному підході (як складної семіотичної події - при широкому трактуванні терміна текст) стає більш-менш стійкою тенденцією на теперішньому етапі розвитку науки. Важливо й те, що «дискурс» і « текст» розглядаються як взаємопов'язані, але різні поняття: текст (вербальний або невербальний) лише частина дискурсу, його знаковий продукт [43].

За концепцією О.М. Баранова і Є. Г. Казакевича політичний дискурс утворює «сукупність усіх мовних актів, що використовуються в політичних

дискусіях, а також правил публічної політики, висвітлених традицією і перевірених досвідом», підкреслюється його інституційність [4]. В інституційному дискурсі спілкування відбувається не між конкретними людьми, а між представниками одного або різних соціальних інститутів (уряду, парламенту, громадської організації, муніципалітету) і представником іншого соціального інституту або громадянином (виборцем).

Відмінність політичної мови від звичайної В. З. Дем'янков вважає, що політична мова відрізняється від звичайної тим, що в ній:

- політична лексика термінологічна, а звичайні, не чисто «політичні» мовні знаки вживаються не завжди так само, як у звичайній мові;

- специфічна структура дискурсу - результат своєрідних мовних прийомів;

- специфічною є і реалізація дискурсу - звукове або письмове його оформлення.

Суспільне призначення політичного дискурсу – вселити адресатам (громадянам спільноти) необхідність «політично правильних» дій та/або оцінок [13,с.406].

Деякі вчені ставлять під сумнів існування феномена політичного дискурсу, вважаючи, що мовні риси своєрідності політичного дискурсу нечисленні і не настільки просто піддаються ідентифікації, а звичайні лексичні та граматичні маркери, за якими можна виділити політичний дискурс як своєрідне явище, не виходять за рамки відповідних мов.

У своїй роботі ми приймаємо в якості робочого визначення «політичного дискурсу» - мовну діяльність політичних суб'єктів у сфері інституційної комунікації. Комунікативними особливостями політичного дискурсу є інституційність, конвенціональність і публічність (офіційність) [20,с.477].

До числа інституційних характеристик політичного дискурсу належать його функції. До основних функцій політичного дискурсу р. Водак відносить: 1) персуазивну (переконання), 2) інформативну, 3) аргументативну, 4)

персуазивно-функціональну (створення переконливої картини кращого устрою світу), 5) делімітативну (відмінність від іншого), 6) груповидільну (змістовне і мовне забезпечення ідентичності).

Значний внесок у вивчення політичної комунікації зроблено А. К. Михальською. Проблема ставлення мови і влади досліджується нею в плані порівняльно-історичної риторики із залученням матеріалу ЗМІ. А. К. Михальська зазначає: «Якщо для політиків попередніх епох необхідно було в першу чергу володіння мистецтвом публічного виступу (ораторії), то для сучасного політичного лідера цього недостатньо. Потрібна також, а можливо, і в першу чергу, майстерність публічного діалогу» [25,с.440].

Від зроблених автором теоретичних узагальнень мовної поведінки політиків відштовхуються багато наступних дослідників політичного дискурсу. У руслі підходів до вивчення політичної мови, розроблених А.К. Михальської, досліджують сучасну політичну комунікацію М.В. Китайгородська і М. М. Розанова.

РОЗДІЛ 2
ЛІНГВОПРАГМАТИЧНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПОЛІТИЧНОЇ ПРОМОВИ

2.1.Політична промова як складова політичного дискурсу

Політична мова у межах політичного дискурсу є складним і багатогранним феноменом, який потребує всебічного та багатоаспектного аналізу. Саме тому вона є предметом вивчення цілого ряду наук. Особливу увагу науковці звертають на його екстралінгвістичні характеристики, а також механізми та технології впливу політика на адресата з метою маніпулювання його свідомістю.

У рамках політичного дискурсу існує певна термінологічна розгалуженість: науковці розрізняють такі поняття, як «політична мова», «політична комунікація», «політична лінгвістика».

Оскільки комунікативність притаманна будь-якому виду людської активності, в сучасній науці політична комунікація трактується як частина загальної теорії масової комунікації, а також як різноманітні форми соціальних контактів в публічній сфері.

Узагальнивши адекватні сучасному розумінню феномену комунікації основні та істотні ознаки загального характеру, можна презентувати наступне визначення цього поняття. Комунікація – це природно- соціальний феномен, який у глобально – космічному вимірі є складним, багаторівневим симбіозом людинотехнічних систем, мережевих систем, зв’язків і процесів пересування будь – чого та будь – кого у часі й просторі, у тому числі, передача, розповсюдження, прийом і збереження символів штучно – природного походження всіх форм буття [12, с. 150].

Різновидом комунікації є «політичні комунікації». Кожна політична система, як і кожна політична сила, розгортає власну мережу політичних комунікацій відповідно до своїх можливостей, ресурсів і потреб. При цьому

політичні комунікації таких систем і мереж безпосередньо залежать від рівня соціально-політичного розвитку, технічного, технологічного та культурологічного стану суспільства. Базова ідеологія політичної системи, незалежно від того є вона визначеною або невизначеною, в цілому буде обов'язково впливати на політичні комунікації (держави, регіону, нації, партії тощо).

Політичні комунікації – це складна сукупність процесів, методів, актів циркуляції, передачі, обміну та взаємодії між різними елементами політичної системи: державою, політичними силами, громадянським суспільством, групами населення та індивідами тощо, яка формує напрями цивілізаційного розвитку людства [12, с. 147]. Політичні комунікації як процес означають, з одного боку, з позиції суб'єкта – комунікатора, – свідоме формування та насичення інформації політичним змістом. А з другого боку, з позиції об'єкта комунікації (індивідів, мас, прошарків і верств суспільства), – навчання усвідомленому сприйняттю, тлумаченню, аналізу та засвоєнню різноманітних політичних повідомлень, у тому числі, політичної кампанії під час виборчих перегонів.

У рамках загальної теорії комунікації розрізняють шість фундаментальних підходів до дослідження політичної комунікації.

1. Системний базується на напрацюваннях кібернетики: комунікація розглядається у термінах інтеракції між елементами системи.

2. Лінгвістичний розглядає мову як засіб соціального контролю над політичними інститутами і процесами.

3. Символічний підхід визначає політику й комунікацію у термінах обміну символами.

4. Функціональний переносить центр ваги на забезпечення комунікацією функцій соціалізації і підтримання стабільності.

4. Організаційний зосереджує увагу на інформаційних потоках і чинниках, що можуть їх стримувати.

6. Екологічний, досліджує комунікацію з точки зору впливу на неї середовища існування, насамперед політичної системи .

Як зазначає О. І. Шейгал, політика як специфічна сфера людської діяльності за своєю природою є сукупністю мовних дій [48, с. 27]. У поняття політичної комунікації включають будь-які мовні утворення, суб‘єкт, адресат чи зміст яких належать до сфери політики. Тому, політична комунікація розуміється як спілкування (вербальне та невербальне) у сфері політики, яке спрямоване на досягнення певного комунікативного наміру. У політичній комунікації зазвичай мають справу з написаним або вимовленим словом, але вона може відбуватися і за посередництвом будь-якого знаку, символу та сигналу, за допомогою якого передається зміст [1].

Основною формою реалізації політичної комунікації є політичний текст як складова частина і/або результат політичної активності, в якому реалізуються функції мови політики. Політична комунікація реалізується в дискурсі політичних суб'єктів. В цьому контексті під дискурсом розуміємо мовну діяльність політичних суб'єктів з урахуванням певної соціальної практики. Політичні суб'єкти виробляють власний політичний дискурс (або користуються вже існуючим в історії), який виявляє політичні цілі, об'єкти, специфічні мовні засоби, а також комунікативно-мовні зразки, і продуктом якого є політичні тексти [15, с. 5].

Спектр політичних текстів, що можна віднести до політичного дискурсу, дуже широкий, проте спільним у них є те, що всі вони є формою для представлення суспільству політичних цілей відповідно до основної мети політики – одержання і збереження влади [15, с. 7].

Багатогранність феномена політичної мови породжує і неоднозначність його трактування. Дем'янков В.З., виокремлюючи риси, характерні для концепту "політична мова", зазначає, що це – термінологічність лексики, особлива структура дискурсу та його реалізації [14, с. 33]. Петренко В. В. вважає, що це поняття є дещо ширшим, адже воно охоплює не лише мову публічних політичних дискусій, а й включає мовні особливості політичних

документів [31, с. 18]. Баранов А. М. переконаний, що політична мова є "особливою знаковою системою, котра призначена власне для політичної комунікації" [5, с. 139]. Паршин П. Б. заперечує існування поняття "політична мова". Досліджуючи сферу політичної мови, він робить висновок, що вона відрізняється від звичайної мови лише своїм змістом. Буш А. наголошує, що "політична комунікація реалізується в різноманітних жанрових формах політичного дискурсу, а політичний дискурс обслуговується засобами політичної мови" [16, с. 126]. Отже, порівнюючи поняття «політична мова» та «політичний дискурс», вчені не вбачають достатньо характерних ознак для виокремлення «політичної мови», як окремої галузі лінгвістичних досліджень.

Загалом, до політичної мови можна віднести, перш за все, мову публічних виступів політичних діячів у різних її проявах: заяви, інтерв'ю, радіо-і телезвернення, прес-конференції, радіо- і теледебати, виступи в будь-якій аудиторії з будь-якої нагоди. Важливим видом політичної мови є мова функціонування політичних інститутів (мова урядових засідань, партійних з'їздів тощо). Особливу увагу привертає парламентська мова, головна складова якої – мова дебатів. До політичної мови належить і мова політичної пропаганди і політичної реклами як в усній, так і в письмовій формі (у першу чергу – мова листівок, плакатів, радіо- та відеороликів). Специфічним видом політичної мови є мова політичних документів (закони, договори, угоди, меморандуми, декларації, програми і статуту політичних партій, протоколи засідань) [31, с. 21-22].

Політична мова реалізує декілька пов'язаних між собою функцій, основною з яких є перзуазивна, тобто функція регулювання світогляду і поведінки громадян. Домінування якоїсь функції залежить від вживання мови в окремих видах політичної комунікації, основними складовими якої є мова робочої політичної комунікації і мова впливу, спрямована на широку громадськість і орієнтована на досягнення практичних і тактичних цілей із використанням ЗМІ. До останнього належить політичний виступ, що є

специфічним поєднанням спеціальних мов і повсякденної мови, яке має не тільки когнітивно-денотативний, але й евалюативно-перзуазивний потенціал.

Відповідно до місця реалізації виступу (парламент, вибори, з'їзд), у політичному виступі можна виділити парламентський виступ (виступи в парламенті регламентуються особливими правилами; крім того, існують відмінності у виступі міністра, депутата, канцлера), передвиборний виступ, партійний виступ, привітальний, святковий виступ (присвячений пам'яті когось – пам'ятний і новорічний/різдвяний виступ).

У політичній промові мовний акт виражений рядом висловлювань, що залежать від перзуазивного наміру адресанта і комунікативної ситуації. Його основними компонентами є адресант (комунікативний суб'єкт), адресат-об'єкт, мета комунікації і комунікативна ситуація [15, с. 8].

Тип комунікації політичної промови – гібридний, тому що такий виступ – це письмово підготовлений текст і промова в тісній комунікативній єдності, де усна презентація є проміжною ланкою між письмово підготовленим манускриптом промови і її письмовим відображенням у пресі. За своєю природою вона монологічна, із присутністю елементів діалогу. Визначальною рисою політичної промови є її колективний характер, оскільки, по-перше, вона відбиває інтереси групи політиків, і адресант лише представляє ці інтереси і, по-друге, створюється за участю інших авторів (референтів, спічрайтерів).

Політична промова сприймається з урахуванням потрійного контексту: контекст виступу (значення слів і речень у системі тексту), контекст мовної ситуації (хто виступає, з якою метою, при яких обставинах), контекст глобальної суспільно-політичної ситуації.

Важливою ланкою в ланцюзі адресант – адресат у політичній промові є звертання і використання конкретних прономінальних форм, що є типологічною характеристикою будь-якої політичної промови. Співвідношення певних прономінальних форм і звертань залежить від комунікативної ситуації і різновиду політичної промови.

Текст політичної промови, який є прагматично-спрямованим, відзначається завершеністю і має усі основні властиві тексту категорії [15, с. 9].

У основі політичної промови лежить трихотомічна структура античної риторики: вступ, основна частина і висновок. Вступ орієнтовано на слухача. Головна частина орієнтована на інформаційний аспект і будується, використовуючи про- і контраргументацію, відповідно до часової системи координат: минуле є причиною ситуації в теперішності, яку можна перетворити у благополучне майбутнє. Висновок знову орієнтований на слухача і підводить підсумки сказаного.

Таким чином, політична промова є завершеним інформативно-перзуазивним текстом з особливими типологічними якостями. Її основною характеристикою є експліцитно реалізована директивна функція, що виявляється в категоріях модальності і прагматичної спрямованості і підтримується інформативно-аргументативними мовними діями.

2.2. Прагматичні характеристики сучасної політичної промови

Прагматичний компонент політичного виступу дозволяє встановити закономірності використання його мовних засобів для цілеспрямованого впливу на адресата [27,с.3].

Розглядаючи прагматичний компонент, ми орієнтуємося на запропоновані В.А.Підгрушний три аспекти прагматичної інформації, а саме ставлення мовця до:

- дійсності;
- змісту повідомлення;
- адресата [32,с.121].

Політичний дискурс реалізує певні прагматичні установки, під якими в контексті даного дослідження розуміється «матеріалізований в тексті усвідомлений намір адресанта надати відповідний вплив на адресата» [32,с.70].

До таких прагматичних установок відносяться:

- інформувати про актуальні події, що мають місце у світі;

- зацікавити, привернути увагу;

- переконати в достовірності викладених подій і фактів та об'єктивності даних адресатом оцінок;

- сформувати певне відношення подіям і особам, які описуються.

Ми виділяємо три види прагматичної установки:

1) інформативну,

2) фатальну,

3) маніпулятивну.

Перша реалізується у відборі і подачі інформації, друга орієнтована на привернення уваги, а третя спрямована на формування ставлення до описуваних політичних подій.

При розгляді способів досягнення прагматичних установок представляється необхідним визначити типи впливу.

Виділяють наступні типи впливу на читачів / слухачів:

- концептуальний вплив (трансформація в концептуальній сфері людини). Йдеться про зміну ставлення суб'єкта до якогось об'єкта, про перебудову категоріальної структури індивідуальної свідомості введенням в неї нових категорій, що проявляються в класифікації, формах упорядкування об'єктів, подій навколишньої предметної та соціальної дійсності.

- емоційний вплив (зміни в емоційній сфері), який полягає у формуванні загального емоційного настрою реципієнта. Емоції виступають як найбільш глибинні фактори категоризації, які визначають загальні контури концептуального образу світу, який створюється свідомістю.

- маніпулятивний вплив (синтез емоційного і раціонального ставлення до об'єкта реальності), яке призводить до зміни сформованих стереотипних уявлень [32,с.98].

Крім того, слід, на наш погляд, включити в парадигму видів впливу операційний вплив, яке є наслідком перерахованих вище видів і полягає в зміні поведінкових реакцій людини.

При отриманні інформації відбуваються зміни не тільки в емоційній і категоріальної сферах людини, але і в манері поведінки щодо об'єкта або суб'єкта інформації.

Результат впливу залежить від внутрішніх показників сприйняття і від прагматичної установки адресанта по відношенню до адресата.

Ми пропонуємо розглядати реалізацію прагматичної установки тексту за рахунок 3 факторів: селекція інформації; інтерпретація інформації; експлікація специфічних мовних засобів.

У процесі реалізації прагматичної установки мовець може варіювати інформацію таким чином, щоб у реципієнта зберігалася потрібна автору установка сприйняття, і тим самим впливати і формувати стереотипи. Важливо відзначити, що результат впливу важко прогнозувати заздалегідь і прагматичний ефект на різних читачів/слухачів буде неоднаковий.

Способи досягнення впливу в рамках екстралінгвістичних факторів можуть бути різними. Борисова Е.А. логічно виділяє наступні способи:

- введення нових знань про невідомі елементи дійсності;

- введення інформації про відомі речі, які здатні змінити уявлення реципієнта про їх взаємозв'язки і його ставлення до цих речей;

- відмова від введення нової інформації з метою зміни ставлення реципієнта до дійсності через переконання [7,с.112].

Як видно, перші два способи досягнення мети впливу реалізуються за рахунок інформації - в імпліцитній формі, а останній за рахунок переконання – в експліцитній формі.

Оскільки результат впливу складно прогнозувати, слід розглянути проблему створення і сприйняття тексту. Текст як організована структура мовних знаків набуває сенсу лише в процесі комунікації. Кожен текст має тільки один зміст, що визначається автором, проте може мати різні для різних реципієнтів сенси. Більш того, для деяких реципієнтів текст може взагалі не мати ніякого сенсу.

Незважаючи на те, що вплив на реципієнта надає вся промова, а не окремі її частини, безперечно, у свідомості слухачів закріплюються лише певні фрагменти інформації. Це можуть бути найбільш інформативні моменти, що представляють пізнавальний і професійний інтерес для читача, фрагменти, що відрізняються образністю, влучністю висловлювання, що містять сарказм, комізм, іронію. Іншими словами, на слухача з різним соціальним статусом, рівнем знань тощо по-різному діє інформація, виражена в тій чи іншій промові.

Відповідно до цього автори політичних промов для досягнення прагматичної установки виконують відбір знакових форм, відбираючи ті, які відповідають типу реципієнта.

Наступні приклади політичної промови стали етапами становлення політичної кар'єри Барака Обами і, і в підсумку, забезпечили йому сходження на вищу державну посаду.

Якщо говорити про політичний виступ на прикладі промов сорок четвертого президента Сполучених Штатів Америки, слід зазначити, що найхарактернішою рисою політичних промов Б.Обами є його автобіографічність.

Колишнім президентом були написані кілька автобіографічних книг, серед яких "Dreams from my father" і "The Audacity of Hope", в яких міркування про американське життя органічно поєднуються з розповіддю про його особисте життя [38,с.80].

Примітно, що до моменту написання другої книги Б. Обама став видатним політичним діячем, і в книзі можна знайти посилання на вже виголошені ним промови, які можуть вважатися невід'ємною частиною як його особистого досвіду, так і автобіографії:

For the better part of a month, I travelled Illinois without drawing fire? Before being selected to deliver the keynote address at the Democratic National Convention, seventeen minutes of unfiltered, uninterrupted airtime on national television [54].

Just before announcing my Senate campaign, I made a speech at one of the first antiwar rallies in Chicago [52].

In April 2005, for example, I appeared on the program to dedicate the new Lincoln Presidential Library in Springfield. It was a five-minute speech in which I suggested that Abraham Lincoln's humanity, his imperfections were the qualities that made him so compelling [60].

Проте, англійський філософ Саймон Крічлі вважає, що саме автобіографічні книги впливають на політичні промови Б.Обами, а не навпаки. «Основою його кампанії є його неймовірна історія, що є, в свою чергу, основою для «відродження американської мрії», підзаголовок його «Зухвалості надії» . Філософ відзначає підкреслену суб'єктивність не тільки книг, а й політичних промов колишнього президента, яка, на його думку, формує його політичні погляди. В цілому, вся президентська кампанія ґрунтується на автобіографії, мемуарах, сповіді [27,с.14].

Автобіографічність політичних промов, приведення прикладів з власного досвіду, часте звернення до сформованих ситуацій в особистому житті є вкрай яскравими і ефективними засобами контакту з аудиторією.

Політик мов стирає класові межі між президентом і звичайним слухачем, тим самим, стаючи ближче до народу, стаючи більш зрозумілим для недосвідченого політичними термінами слухача, за рахунок чого і досягається ефективність посилається в маси повідомлення.

Безпосереднє звернення до фактів власної біографії, здійснюється Бараком Обамою в промові, під назвою «A More Perfect Union» з якою він виступив 18 березня 2008 року у Філадельфії:

I am the son of a black man from Kenya and a white woman from Kansas. I was raised with the help of a white grandfather who survived a Depression to serve in Pattons Army during World War II and a white grandmother who worked on a bomber assembly line at Fort Leavenworth while he was overseas. I've gone to some of the best schools in America and lived in one of the worlds poorest nations. I am married to a black American who carries within her the blood of slaves and

slaveowners - an inheritance we pass on to our two precious daughters. I have brothers, sisters, nieces, nephews, uncles and cousins, of every race and every hue, scattered across three continents, and for as long as I live, I will never forget that in no other country on Earth is my story even possible [61]

Таким чином, політик досягає максимального зближення зі своїм головним адресатом - американським народом. Слухач його політичних промов, в першу чергу, довіряє мовцеві, тобто вирішується головне питання будь-якого спілкування - питання про довіру до співрозмовника і до того, що він говорить.

У політичному виступі з метою зацікавити адресата для залучення його на свою сторону широко вживається стилістично забарвлена лексика і стилістичні прийоми. В усіх виступах використовуються неологізми, евфемізми, іноземні слова і розмовна лексика, метафори й ідіоматичні вислови [15, с. 14].

В політичних промовах Барака Обами образність досягається за рахунок використання великої кількості метафор, епітетів, метонімій, синекдох, гіпербол та перифразу. Наприклад, у промовах президент використовує евфемізм "*senior*" для позначення людей похилого віку й "*disabled*" для позначення дітей з розумовими або фізичними вадами, для того щоб пом'якшити та уникнути неприємних розмов. Численні ідіоми роблять виступи політика досить виразними і переконливими. В інавгураційній промові президент США використовує "*live and learn*" – вік живи, вік учись, "future filled viith hope" – майбутнє сповнене надії .

Ключові слова і слова-гасла зв'язані між собою, є найважливішими елементами і типологічною особливістю будь-якого політичного виступу. Ключові слова можна розділити на: "загальні", "програмні", "вузкотематичні".

«Загальні» є, як правило, словами-гаслами, що використовують усі без винятку політики у всіх різновидах політичних виступів, і які є політичними афективами, словами-класифікаторами, що викликають певну реакцію адресата і представляють, як правило, абстрактні поняття. Вони завжди мають позитивну

оцінність і імунітет проти критики. Їх уживають усі партії і рухи, вони можуть служити гаслами на стягах. Наприклад: Джон Кеннеді у своєму слогані чітко висловлює, що держава потребує змін, а зміни є рушіями життєвої енергії: "*Change Is the Law of Life*". Барак Обама також обирає основним елементом свого слогану зміни, в які народ може вірити: "*Change We Can Believe In*" та "*Change We Need*". Шляхом використання лозунгу "*Зміни, яких ми потребуємо*" Обама ототожнив себе з народом; показав, що пропоновані ним зміни вигідні. Джон Маккейн застосував у своєму слогані риму, що допомагає йому легше і надовго запам'ятатися виборцям: "*Missing your brain? Vote McCain!*".

«Програмні» ключові слова виражають основні позиції програми дій певної партії і при частому вжитку у певному контексті стають словами-гаслами. Ключові слова інаугураційної промови Барака Обами: "*Yes We Can*". Дуже стійкий, впевнений, сильний вираз, що надає впевненості людям у своєму президенті.

"Вузкотематичні" ключові слова присвячені основній для конкретного виступу темі. При частому вжитку у певних контекстах вони також можуть перейти в розряд слів-гасел. Наприклад: Сара Пейлін: "*Don't retreat – reload*". Але цей слоган різко розкритикували мас-медіа, звинувативши її у заклику до насильства. На це Сара Пейлін відповіла, що слоган закликає до політичної активності, а не до жорстокості.

Ключові слова політичного виступу є потужними емоційними збудниками. Крім чисто позитивних або негативних реакцій дані слова також апелюють до різних почуттів аудиторії - гордості, великодушності, доброті (свобода, справедливість, злагода), викликають страх або навіть ненависть (агресія, геноцид, фашизм). Їх максимальна насиченість емоціями сприяє підвищенню впливу на слухачів, бо подібного роду інформація займає в пам'яті значно більше місце в порівнянні з емоційно нейтральною.

Ще однією важливою рисою подібних слів є їх надзвичайна економність. Одне коротке слово має здатність в силу свого гранично насиченого змісту закликати до життя, актуалізувати величезну кількість

інформації, що зберігається в пам'яті аудиторії, а також емоційну реакцію на цю інформацію в потрібному для виступаючого напрямку [політична психологія].

Отже, в даний час політична лінгвістика є одним з провідних напрямків лінгвістики. Одним з найважливіших понять сучасної політичної лінгвістики є «дискурс». Зважаючи на популярність даного терміна, в рамках гуманітарного знання він придбав значну кількість трактувань. Політичний дискурс, у свою чергу, є однією з найвідоміших і ретельно аналізованих різновидів дискурсу.

Ми досліджували політичний дискурс з позицій лінгвістичної прагматики, тобто розглядали висловлювання, що продукуються в цій сфері мовної діяльності, як дії і фокусували свою увагу на тих мовних засобах і техніках, використання яких покликане забезпечити запланованийвплив на свідомість адресата.

До мовних засобів і технік політичних промов ми відносимо автобіографічність дискурсу політиків при вирішенні проблеми контакту з аудиторією; використання ключових слів з метою створення запам'ятовування образу і економії мовних засобів, оскільки зміст таких слів гранично насичений, що забезпечує їх здатність актуалізувати великий обсяг інформаці.

В ході дослідження ми прийшли до висновку, що політичні промови являють собою ефективну модель публічного політичного виступу, що відбувається завдяки врахуванню ситуації спілкування, її загальних і приватних характеристик, правильному використанню мовних засобів і технік.

РОЗДІЛ 3
ОСОБЛИВОСТІ ПЕРЕКЛАДУ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ПРОМОВ З УРАХУВАННЯМ ЇХ ЛІНГВОПРАГМАТИЧНИХ ОСОБЛИВОСТЕЙ

У цьому розділі ми будемо розглядати лінгвопрагматичні особливості політичного виступу та їх перекладацький аспект.

Автором було досліджено 16 виступів таких американських і британських політиків, як Барак Обама (10 виступів), Тереза Мей (3 виступи), Дональд Трамп (1 виступ), Девід Кемерон (1 виступ), Хіларі Клінтон (1 виступ). Виступи підбиралися на підставі існування перекладу виступу на українську мову, наданого сучасним укрїнськомовним новинним сайтом. З виступів було обрано 25 прикладів. Кількість розглянутих прикладів на одну лінгвостилістичну особливість обумовлено частотою вживання особливості в політичній промові політиків і різними прийомами перекладу, до яких вдаються перекладачі.

3.1. Переклад професійної політичної термінології, книжкових слів, стійких фраз політичних промов

Термін - це спеціальне слово (або словосполучення), прийняте в професійній діяльності і вживається в особливих умовах [39, с.14]. Таким чином, термінологія - це сукупність термінів даної галузі виробництва, діяльності, знання, що утворює особливий сектор лексики [35, с.21].

Професійна політична термінологія широко використовується в політичному дискурсі, так як є його важливою частиною і збагачує політичну лексику.

(1)Why have some on the far left and even more on the far right embraced a crude populism that promises a return to a past that is not possible to restore — and that, for most Americans, never existed at all? [62]

Чому деякі ультраліві і навіть швидше ультраправі встали під прапори грубого, примітивного популізму, що обіцяє повернення до минулого, яке повернути неможливо - і яке для більшості американців не існувало взагалі? [70].

В даному прикладі у вихідному тексті можна виділити три політичні терміни: *far left, far right, populism*. Для терміна *far left* інтернет-словник Мультитран пропонує наступні варіанти перекладу: ультралевий, радикально лівий. Словник Collins дає даному терміну наступне визначення: of *or relating to the extreme left wing*. У мові перекладу англійського терміну відповідає визначення ультралівий (також: революційний лівий, радикальний лівий, вкрай лівий, ліворадикал). Таким чином, ультралівий є еквівалентним перекладом терміна *far left*. Відповідно, для терміна *far right* еквівалентом буде ультраправий. Словник Мультитран теж пропонує цю відповідність як варіант перекладу.

Для терміна *populism* словник Мультитран пропонує єдиний варіант перекладу - популізм, як і словник ABBYY Lingvo Live. Відповідність мовою перекладу отримано за допомогою транслітерації.

(2) *Our transition team is working very smoothly, efficiently and effectively* [52].

Наша перехідна команда працює гладко, продуктивно і ефективно [70].

В даному прикладі у вихідному тексті можна виділити політичний термін *transition team*. Словник Collins дає наступне визначення терміну: *a group of people who manage the transition between one system, administrative regime, etc and another.* Словник Мультитран пропонує наступні варіанти перекладу: група перехідного періоду, перехідна команда. Таким чином, термін мовою перекладу еквівалентний терміну на вихідній мові.

(3) *Delivering stability will be important, and I will continue in post as Prime Minister with my cabinet for the next three months* [62]

Забезпечення стабільності буде важливим завданням, яким я займуся на посаді прем'єр-міністра разом з Кабінетом Міністрів у найближчі три

місяці[69].

В даному тексті мовою оригіналу можна виділити терміни *Prime Minister, cabinet.* Словники Мультитран і ABBYY Lingvo Live пропонують наступний варіант перекладу: прем'єр-міністр. Таким чином, терміни на вихідній мові та мові перекладу еквівалентні.

Cabinet - багатозначне слово; Мультитран дає такі варіанти перекладу, як гірка, засклена шафка, комод, корпус, кабінет, уряд, Кабінет міністрів та інші. Так як нас цікавить використання слова в політичному дискурсі, ми зупиняємося на варіанті Кабінет Міністрів.

Особливістю термінів є тенденція до моносемії в межах свого термінологічного поля, тому при перекладі термінів використовується *метод підбору еквівалентів* в мові перекладу. При відсутності еквівалентів, що знаходяться у вжитку, використовуються *методи калькування і транскрипції або транслітерації.*

Книжкові слова - це піднесені слова, використовувані в науковому стилі, книгах або таких типах усної комунікації, як публічна мова, офіційні переговори тощо. Вони володіють конкретним денотативним значенням, характеризуються відсутністю будь-яких конотацій.

Книжкові слова є або формальними синонімами загальновживаних, нейтральних слів, або виражають поняття, які можна передати тільки за допомогою описових загальновживаних словосполучень, наприклад, *to externalize - to express inner feelings.* До цієї групи також входять слова офіційно-бюрократичної мови [47, с. 21].

Такі слова надають забарвлення піднесеності, поетичності тим поняттям, які вони позначають. Вони використовуються для додання мові урочистості, посилення ефекту.

(4) Our constitutional democracy enshrines the peaceful transfer of power, and we don`t just respect that – we cherish it [54].

Наша конституційна демократія передбачає мирний перехід влади, і ми повинні це не просто поважати, ми повинні про це піклуватися [68].

У вихідному тексті виділяються такі слова, як *enshrine і cherish*. Їх можна віднести до книжкових слів, так як вони є більш формальними варіантами нейтральних слів. Словник синонімів Thesaurus пропонує наступні синоніми слову enshrine: *treasure, bless, preserve та ін.; слову cherish: care for, love, adore та ін.*

Словник Мультитран пропонує наступні варіанти перекладу *enshrine:* зберігати, плекати, закріпити, закладати, передбачати тощо, словник ABBYY Lingvo Live: поміщати в ковчег, дбайливо зберігати, плекати. Вибір варіанту перекладу відбувається з опорою на залежне словосполучення transfer *of power*. Також враховуючи прагнення української політичної мови до офіційності, перекладач вибирає варіант передбачати.

Для слова *cherish* словник Мультитран дає такі варіанти перекладу: плекати, зберігати в пам'яті, дорожити тощо, словник ABBYY Lingvo Live: дбайливо ставитися, доглядати, пестити і плекати. Перекладач зупиняє свій вибір на нейтральному варіанті піклуватися.

(5)*But more than that; our fidelity to our way of life - to our free and open society - will only grow stronger [53].*

Але крім цього, наша вірність нашому способу життя, яка полягає в свободі, відкритості, буде тільки зміцнюватися [69].

У вихідному тексті виділяється слово *fidelity*. Словник Oxford відносить його до формальних слів. Словник Мультитран пропонує такі варіанти перекладу, як вірність, відданість, лояльність, точність, правильність тощо.; словник ABBYY Lingvo Live - вірність, прихильність, відданість, подружня вірність та ін. відштовхуючись від значення слова, дане Оксфордським словником (*the quality of being loyal to someone or something),* перекладач вибирає варіант вірність.

(6) Your resolve is the greatest rebuke to whoever committed this heinous act. [55].

Ваша рішучість - найголовніший виклик тим, хто скоїв цей огидний теракт [68].

У вихідному тексті можна виділити іменники *resolve, rebuke*, прикметник *heinous*. Всі три слова словник Oxford відносить до формальних лексичних одиниць.

Словник ABBYY Lingvo Live для іменника *resolve* пропонує наступні варіанти перекладу: рішучість, сміливість, намір, рішення і ін., словник Мультитран: рішення, намір, рішучість, готовність та ін. згідно зі значенням слова за Оксфордським словником (*strong determination to achieve something*), перекладач вибирає варіант рішучість.

Для слова *rebuke* словник Мультитран пропонує варіанти: докір, догана, зауваження та ін..Словник ABBYY Lingvo Live дає наступний переклад: докір, наганяй, догана і ін. Перекладач використовує лексичну трансформацію смислового розвитку і зупиняється на перекладі виклик.

Словник Oxford дає наступне визначення слову *heinous*: *morally very bad.* Словник Мультитран перекладає слово наступним чином: огидний, мерзенний, жахливий і ін., словник ABBYY Lingvo Live: мерзенний, огидний, поганий, противний; жахливий. Перекладач вирішує зберегти емоційне забарвлення висловлювання і вибирає варіант перекладу огидний.

Переклад книжкових слів здійснюється в основному *способом підбору варіанту з пропонованих словником перекладів* слова зі зниженням урочистості та емоційності, так як в українськомовному політичному дискурсі політична мова більш суха і точна.

Стійкі фрази відносяться до фразеологізмів, інакше їх можна назвати фразеологічними поєднаннями. Стійкі фразеологізми мають тільки предметно-логічне значення. Їх складові елементи зберігають своє значення, поєднуються тільки з певними словами і не можуть бути довільно замінені.

Стійкі фрази в англійській мові використовуються широко, вони надають мові виразності і оригінальності.

При перекладі особливо важливо побачити ці поєднання в тексті і зуміти підібрати до них адекватний переклад, передаючи не переклад окремих слів у складі поєднання, а загальний зміст.

(7) For all the work that remains, a new foundation is laid [51].

Для проведення всієї роботи, що залишилася, закладено новий фундамент [68].

У вихідному тексті виділяється не образне фразеологічне поєднання *to lay (the) foundation.* Cambridge Dictionary дає наступне визначення фразі: *to produce the basic ideas or structures from which something much larger develops*. Словник Мультитран пропонує такі варіанти перекладу, як покласти початок, закладати фундамент, закласти фундамент. Відштовхуючись від смислового значення фрази, перекладач вибирає варіант перекладу закласти фундамент.

(8) I want to thank everyone who took part in the campaign on my side of the argument [64].

Я хочу сказати спасибі всім, хто брав участь у кампанії на моєму боці [70].

У вихідному тексті можна побачити необразне стійке поєднання *to take part.* Cambridge Dictionary дає поєднанню наступне визначення*: to be actively involved in something with other people.* Словник Мультитран пропонує варіанти перекладу: стати на чиюсь сторону, брати участь (в будь-чому), взяти участь, взяти свою частку і ін. спираючись на закладений в поєднанні сенс, перекладач вибирає варіант перекладу брати участь.

(9) That was not a decision that was taken lightly [62].

Це рішення далося нелегко [69].

У вихідному тексті є поєднання to take a decision. Словник Мультиран пропонує такі варіанти перекладу, як приймати рішення, винести рішення, прийняти рішення тощо. Перекладач використовує прийом смислового розвитку, зберігаючи семантику поєднання «приймати рішення».

Таким чином, переклад неосвічених стійких поєднань здійснюється наступними способами:

- *перекладом одним словом на основі іменника з фразеологізма*;

- *еквівалентними поєднаннями (абсолютними і відносними*).

Однак головним правилом при перекладі залишається дотримання норм і

узусу української мови, тобто недопущення буквалізмів і порушення усталених поєднань слів в українській мові.

3.2. Переклад власних назв, нових термінів і неологізмів, емоційної та оціночної лексики

Власні назви різних типів «пронизують всі сфери людського життя і діяльності», склад власних назв «їх соціальне та ідеологічне навантаження багато в чому визначаються соціальними, історичними, економічними та іншими факторами» [40, с.44].

Для того щоб правильно перекладати власні назви, знаходити для них еквіваленти в інших мовах, фахівцеві потрібні і широкі філологічні, і вузькоспеціальні знання - в області топоніміки, літератури, політики тощо. Перекладач повинен володіти достатнім запасом знань про історичні, соціальні, літературні, політичні особливості країн, з мовами яких він працює [Суханова, С.105].

(10) So, I will keep pushing for Congress to pass the Trans-Pacific Partnership and to conclude a Transatlantic Trade and Investment Partnership with the EU [59].

Тому я буду і далі наполягати на тому, щоб Конгрес проголосував за Транстихоокеанське партнерство і за угоду про трансатлантичне торгівельне та інвестиційне партнерство з ЄС [68].

У вихідному тексті ми бачимо ряд власних назв: Congress, TransPacific Partnership, Transatlantic Trade and Investment Partnership, EU.

Словник Мультитран перекладає Congress як Конгрес, конференція, з'їзд, Конгрес США, спілкування тощо. Словник ABBYY Lingvo Live дає такі варіанти перекладу: Конгрес, з'їзд, взаємодія, контакти спілкування, Конгрес США. Враховуючи те, що іменник в даному прикладі є власною назвою, перекладач вибирає варіант, що використовується в мові перекладу - Конгрес. Перекладач вирішує опустити США, так як текст написаний президентом

США, тому необхідність в уточненні країни відсутня.

Для словосполучення Trans-Pacific Partnership словник Мультитран пропонує такі варіанти перекладу, як Транс-Тихоокеанське партнерство, Транстихоокеанське партнерство. Сайт Wikipedia пропонує відповідність Транстихоокеанське партнерство. Перекладач при письмовому перекладі робить вибір у бік злитого написання імені, так як саме такий варіант використовується в ЗМІ, - Транстихоокеанське партнерство.

Словник Мультитран перекладає Transatlantic Trade and Investment Partnership як трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство і трансатлантичне торговельно-інвестиційне партнерство. Сайт Wikipedia дає словосполученню відповідність трансатлантичне торговельне та інвестиційне партнерство. Перекладач вибирає саме цю усталену відповідність для перекладу.

Згідно зі словником Мультитрансу the EU розшифровується як the European Union. Словник дає такі варіанти перекладу: Європейське Економічне співтовариство, Європейське співтовариство, Європейський союз. Словник ABBYY Lingvo Live пропонує такий переклад, як Європейський союз, Євросоюз, ЄС. У своєму перекладі перекладач використовує скорочення ЄС (Європейський союз), так як даний переклад є відповідністю в мові перекладу, а скорочення використано автором у вихідному тексті.

(12) From George to Lenore to their son Mitt, the Romney family has chosen to give back to America through public service [59].

І Джордж, і Ленор Ромні, і їх син Мітт присвятили себе служінню Америки як державні діячі [70].

У вихідному тексті є такі власні назви, як George, Lenore, Mitt, Romney, America.

При перекладі власних назв перекладач користується усталеними в мові перекладу варіантами: George-Джордж, Lenore - Ленор, Mitt - Мітт, Romney - Ромні. Власну назву America словник Мультитран перекладає як американський континент, Америка, Центральна і Південна Америка; Північна,

Центральна і Південна Америка. При зверненні до контексту стає зрозуміло, так як Мітт Ромні брав участь у президентських виборах в 2012 році в США, що мова йде про державу США, скорочено звану Америка. Перекладач вибирає цей варіант.

Переклад власних імен відбувається кількома способами. Якщо мовою перекладу є усталений або широко використовуваний варіант, то перекладач застосовує його. При відсутності відповідності перекладач самостійно переводить ім'я власне за допомогою *транскрибування, транскрипції, транслітерації, в* деяких випадках необхідний *перекладацький коментар*.

Словниковий склад мови постійно поповнюється новими словами. Нові слова (неологізми) з'являються в мові, щоб позначити будь-яке нове явище, поняття, предмет. У політичному дискурсі весь час відбуваються зміни через соціальні, політичні зрушення, науково-технічний прогрес. Неологізми часто представляють великі труднощі при перекладі.

(13) And let me congratulate all those who took part in the leave campaign [62].

І дозвольте мені привітати всіх, хто брав участь у кампанії за вихід з ЄС [68]. У вихідному тексті ми бачимо словосполучення *leave campaign*. Пошук у google.com показує, що воно прямим чином пов'язане з референдумом про вихід Великобританії з ЄС. Дане словосполучення вказує на прихильників виходу з ЄС. Словники Мультитран і ABBYY Lingvo Live не дають ніяких варіантів перекладу. Мультитран для слова *leave* пропонує переклад дозвіл, відпустка, догляд, розставання; для слова *campaig*n - кампанія, операція, похід, страда та ін. Перекладач перекладає дане препозитивне атрибутивне словосполучення як кампанія за вихід і вирішує використовувати прийом *лексичного додавання* з ЄС, так як на мові перекладу необхідно пояснення через відсутність реалії.

(14) We remain more than a collection of red states and blue states [55].

Ми - не просто група «червоних» і «синіх» Штатів [70].

У вихідному тексті присутній такий новий термін, як *red states і blue*

states. Пошук у google.com і Wikipedia показує, що даний термін описує штати США, мешканці яких в основному голосують за республіканців (*red states*) і демократів (*blue states*). Словник Мультитран дає наступний переклад словосполученню red states: «червоні» Штати, Штати, що голосують за республіканців. Словосполучення *blue states* він перекладає як «сині» Штати, Штати, що голосують за демократів. Перекладач використовує в своєму перекладі варіант «червоні» і «сині». Штати, так як даний варіант часто використовується в ЗМІ і, ймовірно, буде зрозумілий людям, які читають текст мовою перекладу і стежать за політикою в світі.

Переклад неологізмів і нових термінів проводиться наступним чином: якщо в мові перекладу існує варіант перекладу, часто використовуваний в ЗМІ або науково-дослідних роботах, слід вдаватися до нього. При відсутності варіанту перекладу перекладач вирішує, чи перевести термін або *неологізм транскрипцією, транслітерацією із застосуванням перекладацького коментаря* при необхідності або дати *описовий переклад*.

Вибір способу перекладу також залежить від аудиторії, для якої призначений текст.

Багато слів не тільки визначають поняття, а й висловлюють ставлення до них мовця, особливого роду оцінку. Ці слова емоційно забарвлені: вони можуть давати як позитивну оцінку, так і негативну. Тому такі слова відносять до емоційно-оціночної лексики.

Особливістю емоційно-оціночної лексики є те, що емоційне забарвлення «закладається» на лексичне значення слова, але не зводиться до нього: денотативне значення слова ускладнюється конотативним [36, с. 100].

Емоційна і оціночна лексика в політичних промовах використовуються для підвищення загальної експресивності тексту, з метою висловлювання ставлення автора до описуваного явища.

(15) So it's no wonder that so many are receptive to the argument that the game is rigged [58].

Тому не дивно, що так багато людей згодні із заявою, що кругом суцільне шахрайство, і гра ведеться нечесно[69].

У вихідному тексті є кілька прикладів емоційної та оціночної лексики: *no wonder, so many, the game is rigged.*

Приклад no *wonder* є розмовною ідіомою, в тексті використовується з метою дати оцінку ситуації. Словник Мультитран дає такий переклад фразі: не дивно, нічого дивного, що; недарма, цілком природно.Словник ABBYY Lingvo Live переводить фразу як не дивно. Перекладач використовує нейтральний варіант перекладу не дивно.

Підсилювальна частинка *so many* використовується з метою емоційного впливу на одержувача повідомлення. Словник Мультитран пропонує наступний переклад: *стільки, так багато.* Перекладач зберігає підсилювальний ефект, використовуючи в перекладі варіант так багато.

Фраза the game is rigged використовується з метою дати емоційну оцінку ситуації. Фраза несе в собі високий ступінь інтенсивності оцінки. Словник Мультитран переводить *game* як гра, партія, проект, жарт і ін., дієслово *rig* - як оснащувати, шахраювати, впливати нечесним чином. Таким чином, фразу можна перевести як гра ведеться нечесно. При перекладі перекладач використовує прийом *лексичного додавання*, уточнюючи значення даної фрази, тим самим зберігаючи ступінь емоційності в оцінці ситуації: кругом суцільне шахрайство, і гра ведеться нечесно.

Так як основна функція політичної промови - вплив на адресата, то одним із завдань перекладача при перекладі текстів політичної спрямованості є створення певного комунікативного ефекту. Цьому сприяє використання позитивно - або негативнооціночної лексики, що відображає оціночність тексту оригіналу. При цьому відносини між оціночними одиницями перекладу на рівні лексики та їх відповідниками можуть бути різні. При перекладі використовується оціночна лексика як рівна за ступенем інтенсивності вираженої оцінки, так і має більш низьку або більш високу ступінь

інтенсивності [34, с. 181]. Вибір варіанту перекладу залежить від багатьох факторів, серед який узус, час і місце перекладу, аудиторія.

3.3. Переклад художніх виразних засобів

Художні засоби є не менш важливим аспектом емоційного впливу. Політичні діячі, як правило, добре володіють стилістичними ресурсами мови.

Серед лексичних і синтаксичних стилістичних стежок і фігур будуть розглядатися наступні засоби: метафора, епітет, ідіома, лексичний повтор.

Метафори, побудовані навіть за звичними моделями, можуть надавати політичній промові емотивність і експресивність [9, с. 17].

Сьогодні політична метафора стала одним з найбільш сильних засобів, за допомогою яких політики намагаються впливати на свідомість аудиторії. Вона виконує когнітивну, прагматичну, комунікативну та естетичну функції, впливає на мислення аудиторії, створюючи потрібний політику образ, викликає певні емоції і в кінцевому підсумку спонукає приймати певні рішення .

(16) Without a faster-growing economy, we will not be able to generate the wage gains people want, regardless of how we divide up the pie. <...> They help workers get a bigger slice of the pie but they need to be flexible enough to adapt to global competition [60].

Без більш швидко зростаючої економіки ми не зможемо забезпечити того збільшення заробітної плати, якого хочуть люди - незалежно від того, як ми розділимо пиріг. < ... > Вони допомагають працівникам отримати більший шматок пирога, але вони повинні бути досить гнучкими, щоб адаптуватися до умов глобальної конкуренції [69].

У вихідному тексті ми бачимо метафору *pie* (словник Мультитран: пиріг). Вона використовується у вигляді показника доходу - чим вище дохід, тим більше шматок пирога. Метафора повторюється в тексті кілька разів, так як автор за допомогою даної метафори розкриває свою точку зору на стан економіки і на роль працівників в ній. Перекладач залишає дану метафору в

тексті перекладу.

(*17) I will do everything I can as Prime Minister to steady the ship over the coming weeks and months, but I do not think it would be right for me to try to be the captain that steers out country to its next destination [62].*

Я зроблю все, що можливо, як прем'єр - міністр, щоб утримати судно на хвилях в ці тижні і місяці. Але я не думаю, що я повинен бути тим капітаном, який веде нашу країну до нової мети [70].

У вихідному тексті присутні дві метафори, пов'язані однією тематикою - це *ship (*словник Мультитран: судно та ін.) і *captain* (словник Мультитран: капітан). Під судном розуміється країна (тут - Великобританія), капітаном судна є політичний лідер (тут - прем'єр-міністр). Автор тексту наводить дану метафору з метою досягнення ефектності і додання мови емотивності. Перекладач зберігає метафору, так як вона є важливим засобом вираження експресивності і допомагає автору тексту висловити свою точку зору на ситуацію, що склалася.

Перекладач може зберігати або не зберігати образність при перекладі, використовуючи *дослівний переклад*, шукаючи *відповідності* в мові перекладу, створюючи *нові образні елементи*, застосовуючи *описовий переклад* або використовуючи інші засоби для передачі образної конструкції.

Епітет, як і метафора, несе в собі частину експресії, служить засобом оцінки дійсності [41,с. с.247]. Він допомагає виразу придбати деяке нове значення або смисловий відтінок, знайти барвистість і насиченість [19]. Також він може служити засобом впливу на реципієнтів.

(18) I am honoured to be in the timeless city of Cairo, and to be hosted by two remarkable institutions [58].

Для мене велика честь перебувати в Каїрі, місті, над яким не владний час, і бути прийнятим двома примітними установами [70].

У вихідному тексті є два епітети: *timeless і remarkable*. Враховуючи контекст, в якому використані дані епітети, можна зробити висновок, що вони несуть позитивну конотацію. З їх допомогою президент показує свою повагу

приймаючій країні і висловлює захоплення багатою історією міста.

Словник Cambridge Dictionary дає наступне визначення слову *timeless: something that is timeless does not change as the years go past*. У словнику ABBY Lingvo Live пропонуються наступні варіанти перекладу: передчасний, вічний, позачасовий, нескінченний. Перекладач, враховуючи офіційний характер виступу, який часто супроводжується високим стилем, вирішує застосувати *перекладацьку трансформацію заміни* і замість прикметника вічний використовує сталий вираз час не владний зі значенням «щось нестаріюче».

У словнику ABBY Lingvo Live дані наступні варіанти перекладу слова *remarkable*: чудовий, видатний, вражаючий. Словник Мультитран пропонує наступні варіанти: чудовий, видатний, надзвичайний, неабиякий, знаменитий, примітний. Перекладач вибирає з даного ряду варіант, який підходить за стилем, в даному випадку це примітний.

(19) Despite the huge increase in international efforts, more migrants have died attempting hazardous journeys across borders this year than any other [65].

Незважаючи на значні зусилля міжнародного співтовариства, в цьому році число мігрантів, що пустилися в небезпечний шлях і загиблих при перетині кордонів, перевищило всі попередні роки [68].

У вихідному тексті присутній епітет *hazardous.* В даному реченні він надає мові емоційності і експресивності. Епітет використовується з метою впливу на слухачів і переконання їх у необхідності реформ заради запобігання смертей мігрантів.

У словнику ABBY Lingvo Live вказані наступні варіанти перекладу *hazardous:* небезпечний, ризикований. Перекладач вибирає варіант небезпечний, так як він має більш високий ступінь ймовірності настання лиха (в даному випадку - смерті), а значить, надасть сильніший ефект на слухачів.

Так як епітет відноситься до образотворчо-виразних засобів, він має емоційний і оцінний вплив. При перекладі епітетів перекладач повинен враховувати не тільки стилістичні особливості політичного дискурсу в цілому, але і контекст використання окремих епітетів. Оптимальним перекладацьким

рішенням при перекладі епітета є знаходження ідентичного за експресивною функцією епітета в мові перекладу. Однак при передачі епітетів часто доводиться вдаватися до різних перекладацьких перетворень [38,с.30]. Серед них виділяють *конкретизацію, компенсацію, опущення* і інші всілякі *трансформації*.

Ідіома-це поєднання мовних одиниць, значення якого не збігається зі значенням складових його елементів. Ця невідповідність може бути наслідком зміни значення елементів у складі цілого. Характерною рисою ідіом є яскраве стилістичне забарвлення, відхід від звичайного нейтрального стилю.

Ідіоми використовуються в політичному дискурсі, щоб додати мові емоційності та експресивності.

(20) Intelligence and law enforcement agencies have disrupted countless plots here and overseas, and worked around the clock to keep us safe [58].

Розвідувальні та правоохоронні органи зірвали незліченну кількість змов всередині країни і за кордоном, працюючи цілодобово, щоб забезпечити нашу безпеку [68].

У вихідному тексті є ідіома, *around the clock*. Згідно зі словником The Free Dictionary, значення ідіоми - *nonstop, continuously, throughout the day and night.* Словник ABBY Lingvo Live пропонує наступні варіанти перекладу: цілодобово, день і ніч. Так як ці варіанти-усталені, перекладач вирішує використовувати один з них, а саме варіант цілодобово. Він нейтральний, тому при перекладі вдається уникнути надмірної експресивності, властивої ідіомам.

(21) We must use our international law enforcement networks to track these criminals down, wherever they are in the world, and put them behind bars where they belong [66].

Ми повинні вдаватися до своїх міжнародних мереж для відстеження злочинців, незалежно від їх місця розташування, і посадити їх у в'язницю, де вони і повинні знаходитися [70].

У вихідному тексті зустрічається ідіома, *behind bars*. Словник The Free Dictionary дає наступне визначення: *in jail, in prison*. У словнику ABBY Lingvo

Live вказано такий варіант перекладу, як за гратами, а в словнику Мультитран - за гратами, у в'язниці. Згідно з великим синонімічним словником, вираз [запроторити] за грати є просторіччям. Однак, незважаючи на те, що деякі онлайн - ресурси також відносять англійську ідіому до розмовного стилю (сленговий вираз), перекладач вирішує не використовувати рівнозначне йому за стилем просторічний вираз за грати, а вибирає нейтральний [посадити] у в'язницю. Таким чином, перекладач дотримується правил офіційно-ділового стилю політичних промов, не перенасичуючи текст перекладу емоційною лексикою.

При перекладі ідіоми необхідно передати не тільки її сенс, але і стилістичне забарвлення, експресію. Однак, розглядаючи переклад ідіом в рамках українського політичного дискурсу, необхідно враховувати його стилістичні особливості. В основному ідіоми перекладаються за допомогою *фразеологічного еквівалента в мові перекладу, ідіоматичного аналога, описового перекладу, контекстуальної заміни і опущення,* нерідко переклад супроводжується зниженням експресивності та емоційності, так як українська політична мова більш нейтральна. Перекладач робить вибір, спираючись на контекст і характер промови, а також на узус мови перекладу.

Риторичне питання-це риторична фігура, що представляє собою питання, відповідь на яке або вже відома, або буде дана тим, хто запитав.

Риторичне питання використовується з метою виділення смислових центрів мовлення, формування думки аудиторії, для привернення уваги до обговорюваної теми [28, с. 239]. Саме тому риторичне питання часто зустрічається в політичних промовах.

(22)What could possibly be the argument for allowing a terrorist suspect to buy a semi-automatic weapon? [59].

Які можуть бути аргументи на користь того, щоб підозрюваний у тероризмі міг придбати напівавтоматичну зброю? [69]

В даному прикладі використовується риторичне питання. У США Конституцією гарантовано право на володіння вогнепальною зброєю, однак

після кожного масового вбивства постає питання про регулювання продажу зброї. У своїй політичній промові президент зачіпає дану тему. За допомогою риторичного питання він привертає увагу до хвилюючої проблеми, він ніби звертається з цим питанням до кожного американця, змушуючи їх задуматися над цим. Однак відповідь йому вже відома - таких аргументів немає. Риторичне питання спрямоване на те, щоб і в аудиторії сформувати таку думку.

Перекладач зберігає риторичне питання в перекладі, так як воно несе ту ж функцію, що і в вихідному тексті.

(23) How should we respond to these trends? [55]

Як ми повинні реагувати на ці тенденції? [70]

Вихідний текст є риторичним питанням. В даному випадку він допомагає виділити значущу частину промови. Мовець спершу позначив проблему, а потім за допомогою риторичного питання зробив перехід до тієї головної частини виступу, де він міркує про можливі шляхи вирішення даної проблеми. Таким чином, він захоплює увагу аудиторії.

Перекладач також використовує *прийом риторичного питання* в перекладі, так як він допомагає домогтися схожого ефекту.

Так як риторичне питання виконує схожі функції як в англійській політичній мові, так і в українській, цей прийом слід зберегти при перекладі.

Фігура повтору визначається В.П. Москвіним як стилістичний прийом, що складається з:

а) повторення в безпосередній близькості один від одного однієї і тієї ж одиниці (звуку, морфеми, слова);

б) використання в тих же умовах подібних одиниць (схожих звуків, співзвучних слів) [29, с. 81]. Одиниці повтору, таким чином, можуть бути реалізовані на всіх мовних рівнях. Повтор головним чином виконує деліберативну і підсилюючу функції, а також ритміко-інтонаційну, перш за все функції динамізму і уповільнення. Як зауважує Н.А. Кожевнікова, повтор має не тільки широку сферу застосування, але і різноманітні форми вираження.

Обсягом повторюваних елементів може виступати слово або складне синтаксичне ціле [22, с.82].

(24)We believe in a generous America, in a compassionate America, in a tolerant America [59].

Ми віримо в великодушну Америку, в жалісливу Америку, в толерантну Америку [69].

У вихідному тексті є лексичний повтор in a ... America. Через даний прийом автор тексту домагається посилення ефекту. Поєднання слова America (словник Мультитран: Америка) з різними епітетами надає емоційний вплив на одержувачів тексту, підкреслює значимість країни для автора тексту. Перекладач зберігає прийом повтору в перекладі для досягнення того ж емоційного ефекту.

(25)Somehow this has become routine. The reporting is routine, my response here, at this podium, ends up being routine [53].

Якось це перетворилося на рутину. Робота журналістів стала рутиною. Мої заяви з цієї трибуни стали рутиною [68].

У вихідному тексті присутній прийом лексичного повтору. Повторюється слово *routine (*словник Мультитран: рутина та ін.). Рутина - це заведений порядок, певний режим, слово несе негативнее значення. Повторюючи слово кілька разів, автор загострює на ньому увагу і вказує, що така безпрецедентна подія (масове вбивство) не повинно бути буденною частиною життя. Лексичний повтор використовується з метою посилити емоційний вплив на одержувача повідомлення. Перекладач зберігає даний прийом.

Таким чином, прийом лексичного повтору виконує важливу функцію в політичній промові, дозволяючи посилювати ефект і загострювати увагу одержувачів повідомлення на важливих моментах мови. Перекладач в більшості випадків для збереження того ж рівня емотивності і експресивності в тексті перекладу також використовує лексичний повтор. У випадках, коли

рівень інтенсивності вираженої оцінки необхідно знизити, прийом лексичного повтору опускається.

ВИСНОВКИ

У ході проведеного дослідження в роботі були зроблені наступні висновки:

В умовах демократичного суспільного ладу значна роль відводиться політичній лінгвістиці, або лінгвополітології, яка виникає на стику двох самостійних наук — лінгвістики та політології. При цьому враховуються досягнення етнології, соціальної психології, соціології та інших гуманітарних наук. Лінгвопрагматика 1) одна зі сторін лінгвістичного знака (поряд з семантикою і синтактикою); 2) сучасний науковий напрям, що має риси міждисциплінарного, у веденні якого знаходиться лінгвістика мови.

Політичний дискурс - мовна діяльність політичних суб'єктів у сфері інституційної комунікації. Комунікативними особливостями політичного дискурсу є інституційність, конвенціональність і публічність (офіційність).

До числа інституційних характеристик політичного дискурсу належать його функції. До основних функцій політичного дискурсу р. Водак відносить: 1) персуазивну (переконання), 2) інформативну, 3) аргументативну, 4) персуазивно-функціональну (створення переконливої картини кращого устрою світу), 5) делімітативну (відмінність від іншого), 6) груповидільну (змістовне і мовне забезпечення ідентичності).

Політична промова є завершеним інформативно-перзуазивним текстом з особливими типологічними якостями. Її основною характеристикою є експліцитно реалізована директивна функція, що виявляється в категоріях модальності і прагматичної спрямованості і підтримується інформативно-аргументативними мовними діями.

Прагматичний компонент політичного виступу дозволяє встановити закономірності використання його мовних засобів для цілеспрямованого впливу на адресата .

Розглядаючи прагматичний компонент, ми орієнтуємося на запропоновані Ю. Д. Апресяном три аспекти прагматичної інформації, а саме ставлення мовця до: дійсності; змісту повідомлення; адресата.

До прагматичних установок політичного дискурсу відносимо: інформувати про актуальні події, що мають місце у світі; зацікавити, привернути увагу; переконати в достовірності викладених подій і фактів та об'єктивності даних адресатом оцінок сформувати певне відношення подіям і особам, які описуються.

Виділяють наступні типи впливу на читачів / слухачів: концептуальний; емоційний вплив; маніпулятивний вплив; операційний вплив,

До мовних засобів і технік політичних промов ми відносимо автобіографічність дискурсу політиків при вирішенні проблеми контакту з аудиторією; використання ключових слів з метою створення запам'ятовування образу і економії мовних засобів, оскільки зміст таких слів гранично насичений, що забезпечує їх здатність актуалізувати великий обсяг інформаці.

Розглянувши лінгвостилістичні особливості політичної промови в перекладацькому аспекті, ми прийшли до висновку, що завдяки лінгвостилістичним прийомам відбувається збагачення політичної лексики, підвищення загальної експресивності і емотивності тексту, мові надається урочистість, виразність, оригінальність, оціночність; ефектність посилюється, зберігається висока щільність інформації і множинність викладів; відбувається вплив на реципієнта.

При перекладі лінгвостилістичних прийомів перекладач користується такими техніками перекладу, як: підбір варіанту з пропонованих словником перекладів слова зі зниженням урочистості та емоційності при необхідності; підбір еквівалентів мові перекладу; лексико-граматичні трансформації: калькування, транскрипція або транслітерація; конкретизація, генералізація; компенсація; смисловий розвиток; опущення; перекладацький коментар; описовий переклад, лексичний повтор та риторичнее питання.

Однак головним правилом при перекладі залишається дотримання норм і узусу української політичної мови, тобто недопущення буквалізмів і порушення усталених поєднань слів в українській мові.

Іноді при перекладі необхідно адаптувати переклад одиниць тексту ориганілу відповідно до лінгвокультури реципієнта, наприклад, при відсутності в мові перекладу згаданої реалії або при різниці в культурах.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Алюшина Н.О. Типологічні ознаки політичних комунікацій. URL: http://svitppt.com.ua/pravoznavstvo/tipologichni-oznaki-politichnih-komunikaciy.html (дата звернення 07.08.20)
2. Арутюнова Н. Д. Аксиология в механизмах жизни и языка. Проблемы структурной лингвистики.Наука. Москва, 2000. С. 5–54.
3. Арутюнова Н. Д., Падучева Е. В. Истоки, проблемы и категории прагматики. Новое в зарубежной лингвистике. Москва,1999. Вып.16 - 67-68 с.
4. Баранов А. Н., Казакевич Е. Г. Парламентские дебаты: традиции и новации. Москва: Знание, 1991.
5. Баранов А.Н. Введение в прикладную лингвистику / А.Н. Баранов // МГУ им. М.В. Ломоносова. Филос. фак. Москва: Эдиториал УРСС, 2001. 358 с.
6. Бенвенист Э. Общая лингвистика. Пер. с франц. Москва: Прогресс, 1998. 447 с.
7. Борисова Е. Г. Перлокутивная лингвистика и её преподавание студентам–филологам. Вестник МГУ, 2001. Серия 9, № 1. С. 115–134.
8. Гайсина Р. М. Семантическая категория отношения. Исследования по семантике. Уфа, 1996. С. 3–6.
9. Гальперин И. Р. Текст как объект лингвистического исследования. Москва: КомКнига, 2007. 148 с. - ISBN: 978-5-484-00854-4.
10. Грехнева Л.В. Перифраза как средство речевого манипулирования общественным сознанием. Вестник Нижегородского университета им. Н.И. Лобачевского. Нижний Новгород: Национальный исследовательский Нижегородский государственный университет им. Н.И. Лобачевского, 2015. № 2 (2). С.384-387.
11. Гуревич А. Е. О субъективном компоненте. Вопр. Языкознания, 1997. № 5. С. 35–39.

12. Дабіжа В., Кіслов Д. Сучасний науковий дискурс щодо визначення поняття "політичні комунікації". Український науковий журнал "Освіта Регіону": Політологія Психологія Комунікації. 2012. № 3. С. 146-154.
13. Демьянков В.З. Доминирующие лингвистические теории в конце XX века. Язык и наука конца 20 века. Москва: Институт языкознания РАН, 1995. 406 с.
14. Демьянков В.З. Политический дискурс, как предмет политологической филологии. Политическая наука. Политический дискурс: История и современные исследования. Москва ИНИОНРАН, 2002. № 3. С. 32-43.
15. Діденко М. О. Політичний виступ як тип тексту (на матеріалі виступів німецьких політичних діячів кінця 20 століття): Автореф. дис. канд. філол. наук: 10.02.04. Одеса, 2001. 19 с.
16. Жибак Д. М. До питання особливостей та функцій політичного дискурсу. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Філологія, 2016. Вип. 20(1). С. 124-126. Веб-сайт. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_filol_2016_20(1)__36 (дата звернення 07.10.20)
17. Жунусова Ж. Н. Двуязычная лексикография в контексте современной научной парадигмы. Материалы республиканской научно–теоретической конф. – Караганда : КарГУ, 2001. С. 203–208.
18. Зіньковска Д.О .Особливості перекладу англійськомовного політичного дискурсу / Зінковська Д.О //Видавництво ХДУ. 2020 р.
19. Ильядис В.А., Калашова А.С. Особенности употребления тропов при создании образа в политическом дискурсе. Молодежный научный форум: Гуманитарные науки: электр. сб. ст. по мат. X междунар. студ. науч.-практ. конф. №3(10). веб-сайт. URL: https://nauchforum.ru/studconf/gum/x/2755 (дата звернення: 07.10.2020).
20. Карасик В. И Языковой круг: личность, концепты, дискурс. Волгоград: Перемена, 2002. 477 с. ISBN 5–88234–552–2.

21. Караулов Ю. Н. Русская языковая личность и задачи её изучения. Язык и личность. Москвпа :Наука 2001. С. 24–33.
22. Кожевникова Н.А. Синтаксическая синонимия в художественном тексте. Вопросы языкознания. Москва: Наука, 2005. - №2. С. 82-88.
23. Кузнецова Э. В. Лексикология русского языка. Москва: Высшая школа, 2000. 152 с.
24. Макаров М.Л. Интерпретативный анализ дискурса в малой группе. Тверь: Тверск. гос. ун-т, 1998. 200 с.
25. Михальская А.К. Лингвопрагматика и риторика XX века. Психолингвистика в очерках и извлечениях: Хрестоматия. Москва: Издательский центр «Академия», 2003. С. 433-446.
26. Мукушева Э. Т. Национально – специфические элементы семантики фразеологизмов современного немецкого и казахского языков: Автореф. дис. канд. Алматы, 1998. 23 с.
27. Мацько Л. І. Лінгвістична риторика. Наука і сучасність: Зб. наук. Праць. Ч.4. Київ: Логос, 1999. С. 3-16.
28. Михальская А.К. Основы риторики: Мысль и слово: Учеб. пособие для учащихся 10-11 кл. общеобразоват. учреждений. Москва: Просвещение, 1996. 416 с.
29. Москвин В.П. Типология повторов как стилистической фигуры. Русский язык в школе. Москва: Наш язык, 2000. №5. С. 81-85.
30. .Мухарямова Л, М, Взаимодействие языка и политики в символических измерениях. Вестник Московского университета. Сер. 18. Социология и политология, 2002. С №2. С. 28.
31. Петренко В.В. Особливості визначення політичної мови. Політичний менеджмент, 2007. № 2. С. 16-24.
32. Підгрушний В.А. Особливості політичного дискурсу в сучасній лінгвістиці/Навчально-науковий вісний економіки і менеджменту. Рівне, 2015. 233 с.

33. Почепцов Г.Г. Теория коммуникации. Москва: Ваклер, 2003. 277 с. ISBN 966-543-048-3.
34. Прищепчук С.А. Особенности воспроизведения лексических оценочных средств при переводе политического дискурса. Известия Российского государственного педагогического университета им. А.И. Герцена. СПб.: Российский государственный педагогический университет им. А.И. Герцена, 2008. №54. С. 177-181.
35. Реформаторский А.А. Введение в языкознание. Москва: Высшая школа, 1982. 324 с.
36. Розенталь Д.Э., Голуб И.Б., Теленкова М.А. Современный русский язык. 11-е изд. Москва: Айрис-пресс, 2010. 448 с.
37. Соотношение понятий текст и дискурс в современной лингвистике. веб-сайт. URL: http://diskursmyblog.ru/2011/11/sootnoshenie-ponyatij-tekst-i-diskurs-v/ (дата звернення 09.10.20).
38. Ступченко М.В. Способы передачи эпитетов при переводе текстов СМИ политической тематики с английского на русский язык. Тольятти, 2017.
39. Суперанская А.В. Общая теория имени собственного. Москва: ЛКИ, 2009. 370 с.
40. Суперанская А.В. Общая терминология: вопросы теории. Москва: Либроком, 2012. 248 с.
41. Сурова М.Н. Эпитеты с положительной и отрицательной коннотацией в политическом дискурсе. Современные исследования социальных проблем (электронный научный журнал). № 3-2(27), 2016. С. 244-255.
42. Суханова А. С. Передача имен собственных с точки зрения теории перевода. Актуальные проблемы филологии: материалы междунар. науч. конф. (г. Пермь, октябрь 2012 г.). Пермь: Меркурий, 2012. С. 105-107.
43. Текст, сообщение, высказывание, дискурс (к уточнению, разграничению и соотношению понятий. Веб-сайт. URL: http://englishschool12.ru/publ/interesno_kazhdomu/interesno_kazhdomu/tekst

_soobshhenie_vyskazyvanie_diskurs_k_utochneniju_razgranicheniju_i_sootnosheniju_ponjatij/57-1-0-3530 (дата звернення 09.10.20).

44. Тойнби А.Дж. Постижение истории. Москва, 2001. С.401 - 405.
45. Харитонова И. Я, Иванова Л. А. Степень отражения мира в языковой коммуникации. Вестник Харьковского университета, 1998. № 2. С. 19–24.
46. Шатуновский И. Б. Семантика предложения и нереферентные слова. Москва: Школа «Языки русской культуры», 1996. 400 с.
47. Шевченко В.Д. Основы теории английского языка: Учебное пособие. Самара: СамГАПС, 2004. 72 с.
48. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса; диссертация доктора филологических наук: 10.02.01. Волгоград, 2000. 175 с.
49. Шейгал Е.И. Семиотика политического дискурса. Волгоград: Перемена. 2000. 367 с.
50. Шмелев А. Д. О границах и содержании прагматики. Изв. АН СССР. Сер. Лит – ры и яз., 1991. Т. 40. № 4. С 43–51.
51. Barack Obama's Inaugural Address. веб-сайт. URL: http://www.nytimes.com/2009/01/20/us/politics/20text-obama.html7p (дата звернення 09.10.20)
52. Barack Obama «The way ahead». Веб-сайт. URL: http://www.economist.com/news/briefing/21708216-americas-president-writes-us-about-four-crucial-areas-unfinished-business-economic, переклад веб-сайт. URL: www.unian.ua (дата звернення 10.10.20).
53. Barack Obama, Speech for Victims of Boston Bombing. Веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=QxgPjOBY7XI). Переклад. веб-сайт. URL:www.tsn.ua; https: //www. youtube.com/watch?v=W5XFaUiM_ss (дата використання 10.10.20)
54. Barack Obama, Final Speech at United Nations. веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ji6pl5Vwrvk). Переклад. веб-сайт. URL: www.unian.ua; http://www.unian.ua/politic/20160922/237901841 .html (дата звернення 10.10.20)

55. Barack Obama. Victory Speech, Election 2012. веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=nv9NwKAjmt0). Переклад. веб-сайт. URL: www.tsn.ua; https://www.youtube.com/watch?v=q3LzW3_q_fE (дата звернення 10.10.20)
56. Barack Obama, a Statement on the Shooting in Oregon. веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=yca-uwxCsWg). Переклад. веб-сайт. URL:www.pravda.ua; https://www.youtube.com/watch?v=_39gh2s8j68 (дата звернення 20.10.20)
57. Barack Obama, FarewellSpeech. Веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=udrKnXueTW0).Переклад. веб-сайт. URL:www.unian.ua$ http://www.unian.ua/politic/20170111/238510993.html (дата звернення 20.10.20)
58. Barack Obama, the President Addresses the Nation on Keeping the American PeopleSafe.Веб-сайт. URL:https://www.youtube.com/watch?v=TMDV3VY0tPA). Переклад. Веб-сайт. URL: www.unian.ua (дата звернення 20.10.20)
59. Barack Obama Addresses the People of Estonia. Веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=bWAnzKtFPkE). Переклад веб-сайт. URL: rus.postimees.ee; https://rus.postimees.ee/2911257/polnyy-tekst-istoricheskoy-rechi- baraka-obamy-v-tallinne (дата звернення 20.10.20)
60. Barack Obama, Speech to Muslim World in Cairo. Веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=B_889oBKkNU). Переклад. веб-сайт. URL:www.tsn.ua;http://www.www.tsn.ua/mideast/05jun2009/obama_text_103.html (дата звернення 20.10.20)
61. Barack Obama Addresses U.N. General Assembly, 2015. Веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ROs4qPR67D4). Переклад. веб-сайт. URL:www.unian.ua; http ://www.unian.ua/world/20150930/230544021.html (дата звернення 21.10.20)
62. David Cameron, Resignation Speech. Веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=uMXWNtXfCoc, Перклад. Веб-сайт. URL: www.pravda.ua; https: //www. youtube.com/watch?v=xpj T5u3A1 bw (дата звернення 21.10.20)

63. Donald Trump, First 100 Days. Веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=waiwbE7OpE8). Переклад. веб-сайт. URL: www.24tv.ua; https : //www.youtube. com/watch?v=_hT-KaDG1 EU (дата звернення 21.10.20)
64. Hillary Clinton, Concession Speech, Election 2016. Веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=FSPBjOnHTaM). Переклад. веб-сайт. URL:www.tsn.ua; https: //www. youtube.com/watch?v=fvrUqcXhmiA (дата звернення 21.10.20)
65. Theresa May, Speech at the 71st General Assembly, 2016. Веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=ZcVQ4M9MYiE). Переклад. веб-сайт. URL: gov.uk; https://www.gov.uk/government/speeches/theresa-mays-speech-to-the-un-general- assembly.ru (дата звернення 22.10.20)
66. Theresa May, Speech to the UN General Assembly 2017. Веб-сайт. URL: https://www.youtube.com/watch?v=CCdvdz5Dijc). Переклад. веб-сайт. URL: gov.uk; https://www.gov.uk/government/speeches/theresa-mays-speech-to-the-un-general- assembly-2017.ru (дата звернення 22.10.20)
67. Веб-сайт. URL: www.unian.ua
68. Веб-сайт. URL: www.tsn.ua
69. Веб-сайт. URL: www.pravda.ua
70. Веб-сайт. URL: www.24tv.ua